

FONS DE L'AJUNTAMENT DE MANACOR

1. ÀREA D'IDENTIFICACIÓ

1.1 Codi de referència: ES.7033.AMM

1.2 Títol: Arxiu municipal de Manacor.

1.3 Data (es): 1372 fins a l'actualitat.

1.4 Nivell de descripció: Fons.

1.5 Volum i suport de la unitat de descripció: 1.700 m.l./Pergamí, paper i suports informàtics.

2. ÀREA DE CONTEXT

2.1 Nom del productor: Universitat i Ajuntament de Manacor

2.2 Història de l'organisme

Les Ordinacions de Jaume II, de 1300, declaren oficialment Vila a la parròquia de Manacor i suposen un impuls al seu desenvolupament com a nucli urbà, el qual continua en augment amb la construcció del Palau reial el 1311.

Durant el segle XV es consolida la institució de govern municipal o *Universitat*: jurats, consellers, clavaris, oïdors de comptes, mostassaf i taxadors s'ocupen de l'administració de la vila, mentre que el *batle reial*, com a representant del rei, s'encarrega de mantenir l'ordre públic, cobrar censals i administrar justícia en primera instància.

El Decret de Nova Planta de 1715 suposa la supressió dels furs i franqueses del Regne i de les institucions de govern de l'illa. El 25 d'octubre de 1718 els jurats de Manacor reben el trasllat de l'acord de la Reial Audiència que estableix el nou règim municipal: queden suprimits els consells, el batle presideix l'Ajuntament o Consell format per 4 regidors i continua administrant justícia en primera instància. Desapareixen el mostassaf i els oïdors de comptes.

El segle XIX és un segle de canvis en el terme municipal amb el naixement de Porto Cristo, el 1888, com a colònia agrícola i la independència de Sant Llorenç, el 1892. Manacor també és anomenada Cap de Partit judicial.

El 21 de maig de 1912 Alfons XIII atorga el títol de Ciutat a Manacor.

Durant el segle XX neixen els nuclis de Son Macià (1919) i S'Illot (1932), mentre que l'administració municipal amplia les seves funcions i competències. La Llei reguladora de bases de règim local de 1985 consolida els municipis com entitats bàsiques de l'organització territorial de l'Estat i com la institució més propera al ciutadà.

2.3 Història arxivística

El fons de l'Ajuntament de Manacor ha passat per diferents espais i edificis municipals, els quals no sempre han reunit les condicions adequades de conservació i que expliquen el deteriorament i pèrdues de certa documentació.

La referència més antiga a l'arxiu municipal data de 12 de maig de 1573, en què els jurats de Manacor acorden adquirir uns calaixos de fusta per guardar les escriptures de la vila, les quals es trobaven a la casa que els jurats havien comprat el 1570 a la plaça Reial, actual plaça de la Constitució.

A partir d'un llibre inventari de béns, Carvajal esmenta com el 1658 la Universitat disposa de 2 caixes amb un pany on guardar els llibres, les quals són substituïdes a finals de segle per armaris de fusta, que a partir del segle XVIII són instal·lats a una sala annexa d'on els jurats celebraven les seves reunions i que també servia de magatzem.

El segle XIX l'arxiu pateix constants canvis d'ubicació, el 1887 és traslladat de males maneres a una sala del convent i el 1888 s'enfonsa el sostre de l'habitació on estava instal·lat.

El 1911 el secretari de l'Ajuntament, Joan Parera, informa de la penosa situació de l'arxiu, el qual no disposa d'un local en condicions. Constata que quan es fa càrrec de la Secretaria el 1885, no existeix cap inventari i que realitzar-lo és una tasca ingent per la situació en què es troba.

El 1924 Pedro A. Sancho ens informa de què l'arxiu està instal·lat a una sala del Claustre del convent de Sant Vicenç Ferrer i relaciona els principals documents que hi podem trobar.

El 1942 Lladó Ferragut en comença l'inventari, que publica el 1961. L'arxiu es troba a un magatzem de la sala consistorial, barrejat amb altres objectes i sense les mínimes condicions de llum i sequedat.

El 1972 Josep Segura Salado comença a treballar en l'arxiu municipal, però no és fins a 1976 que accepta organitzar l'arxiu històric. Adapta la classificació proposada per Lliset Borrell a la documentació municipal i n'elabora un inventari amb fitxes. L'any 1983 hi ha un projecte per a l'adequació de la Torre de ses Puntes com arxiu, però no s'arriba a materialitzar i l'arxiu continua al primer pis del carrer Fàbrica.

L'any 1997 s'inauguren les noves oficines municipals i l'arxiu és traslladat als dipòsits d'aquest edifici. A partir d'octubre de 2003 l'arxiu compta amb una arxivera municipal.

El 2017 s'amplia la zona de dipòsits amb un nou espai situat a l'edifici municipal del carrer Major, 22.

2.4 Dades sobre l'ingrés

Els documents ingressen a l'arxiu mitjançant transferència normalitzada des des les oficines productores, abans ingressaven a l'arxiu quan no hi havia lloc a les dependències municipals.

3. ÀREA DE CONTINGUT I ESTRUCTURA

3.1 Abast i contingut

El fons reflecteix la gestió municipal, en l'exercici de les seves competències al llarg del temps.

Lladó constata que malgrat Manacor es fundà com a vila el 1300, la majoria de documentació comença al segle XVI i que el fons no és ni molt antic, ni voluminós, apunta que potser es deu a l'alçament de forà de mitjans segle XV.

Del fons de la Universitat podem destacar els llibres de jurats i determinacions de consells, els llibres de clavaris, els de talles, les sentències dels oïdors de comptes i els llibres d'estims o cadastres.

Del Batle Reial, els llibres de cúria, però es tracta de la documentació més malmesa per el pas del temps.

També hem de destacar els llibres sacramentals (baptismes, matrimonis i defuncions) de 1760 a 1870, data en què es creà el Registre civil.

Com a documentació més important de l'Ajuntament trobam els llibres d'actes del Ple, els padrons d'habitants i també la documentació relacionada amb obres i urbanisme.

3.2 Informació sobre avaluació, tria i eliminació

Abans de la publicació de la Llei 15/2006 d'arxius i patrimoni documental de les Illes Balears i d'acord amb el Reglament del Servei d'arxiu es varen eliminar algunes sèries que ja no tenien valor administratiu, ni tampoc històric.

Actualment, estam pendents de la publicació de taules d'avaluació documental referides a documentació municipal per part de la Comissió Tècnica Interinsular d'Arxius per a realitzar noves expurgacions.

3.3 Increments

L'arxiu municipal és un fons obert que creix contínuament amb les transferències normalitzades que es realitzen des de les oficines municipals i que es formalitzen mitjançant el Full de transferència.

3.4 Sistema d'organització

La documentació s'organitza i descriu d'acord amb el quadre de classificació, que s'aplica tant a la creació d'expedients per part de les unitat administratives com a la descripció i gestió de la documentació històrica. El quadre és de tipus funcional i consta de les següents seccions:

01 Acció i òrgans de govern

02 Organització i gestió administrativa

- 03 Personal
- 04 Patrimoni
- 05 Recursos econòmics i financers
- 06 Ordenació del territori i urbanisme
- 07 Regulació del transport i la mobilitat
- 08 Regulació de les activitats, medi ambient i control sanitari
- 09 Ordenació i promoció de l'activitat econòmica
- 10 Població i eleccions
- 11 Serveis culturals, de l'esport i el lleure
- 12 Serveis per a l'educació
- 13 Serveis per al benestar, la salut i serveis funeraris
- 14 Seguretat ciutadana i protecció civil
- 15 Administració de justícia (sense vigència)

4. ÀREA DE CONDICIONS D'ACCÉS I ÚS

4.1 Condicions d'accés

La documentació, majoritàriament, és d'accés lliure. L'accés als documents es pot denegar per raons de conservació dels documents i en aplicació de les limitacions legalment establertes.

4.2 Condicions de reproducció

La reproducció de documents d'accés públic està subjecte a la sol·licitud per escrit, al pagament de les taxes corresponents i als condicionants legals i de conservació dels documents.

4.3 Llengües i escriptures dels documents

La majoria de documentació està en castellà i català. També hi ha documents en llatí.

4.4 Característiques físiques i requeriments tècnics

Hi ha diferents suports documentals: paper, pergamí, fotografia, suport informàtic...

En general la documentació contemporànea presenta un bon estat de conservació, en canvi hi ha documentació d'edat mitjana i moderna que presenta greus patologies.

4.5 Instruments de descripció

- Catàleg de Jaume Lladó Ferragut.

- Fitxes de Josep Segura Salado.

- Base de dades en Accés amb 43.100 registres (a data d'abril de 2020) de documentació històrica i administrativa.

5. ÀREA DE DOCUMENTACIÓ RELACIONADA

5.2 Existència i localització de còpies

Els registres sacramentals, els padrons d'habitants, censos i quintes fins a 1950 es troben digitalitzats.

5.3 Unitats de descripció relacionades

A l'Arxiu municipal de Manacor no hi ha unitats de descripció relacionades. Sí, que podem trobar unitats de descripció relacionades amb el fons a altres arxius d'institucions supramunicipals.

5.4 Bibliografia

-CARVAJAL MESQUIDA, Albert: "D'arxiu de la vila a arxiu municipal (Dels segles medievals al segle XVIII) a *V Jornades d'Estudis Locals de Manacor*. Manacor: Ajuntament de Manacor, 2009.

-LLADÓ FERRAGUT, Jaume: *Catálogo de la sección histórica del Archivo Municipal de Manacor*. Palma de Mallorca, (Impr. Sagrados Corazones), 1961.

-REYES DURAN, Toni Lluís: "L'arxiu històric de Manacor al segle XVIII, una perspectiva lingüística" *IV Jornades d'Estudis Locals de Manacor*. Manacor: Ajuntament de Manacor, 2007.

-SANCHO i VICENS, Pedro A.: "Memoria sobre los archivos de Baleares no incorporados. Año 1924" a *Bolletí de la Societat Arqueològica Luliana*, any XLVI, tom XXIII, núm. 601. Palma: desembre, 1930, pàg, 270-271.

-SEGURA SALADO, Josep: "Los archivos municipales de Manacor, Campanet e Inca" a *Aportaciones para una guía de los Archivos de Baleares: Comunicaciones presentadas a la VII Conferencia Internacional de Estudios Mediterráneos*. Palma: Institut d'Estudis Baleàrics, 1983, separata.

6. ÀREA DE NOTES

7. ÀREA DE CONTROL DE LA DESCRIPCIÓ

7.1 Autoria i fonts

Descripció realitzada per l'arxivera municipal Maria del Pilar Castor Binimelis.

7.2 Regles o convencions

ISAD (G). Norma internacional general de descripció arxivística. 2a edició.

7.3 Data de la descripció

Abril de 2020.